

## BREZİLYA'NIN HİZMETLER SEKTÖRÜNE İLİŞKİN SEMPOZYUM HAKKINDA NOT

28-29 Kasım 2012 tarihlerinde Brasilia'da düzenlenen Hizmet Sektöründe Kamu Politikaları konulu sempozyuma Sao Paulo Ticaret Ataşesi Ramazan KISA katılım sağlamış olup, sempozyumunda yapılan sunumlara ilişkin özet bilgi aşağıda verilmektedir.

### Brezilya'nın Hizmet Sektörü (Milli Hizmetler Konfederasyonu)

Hizmet sektörünün milli hasıla içerisindeki payı, OECD ortalaması %74.4, ABD %78.8, Brezilya'nın ise %67'dir.

Brezilyanın hizmet sektörü büyüklüğü 2011 yılında 2.4 trilyon Real'dir.

Brezilya'nın hizmet sektörünün alt dağılımı: %24 kamu, eğitim ve sağlık ; %18 ticaret ; %12 emlak işleri ; %11 finans ve sigorta ; %8 taşıma ; %4 IT ; %23 diğer hizmetler

İstihdamın %54'ünü karşılamaktadır, bu oran ticaretle birlikte %73 olmaktadır. İstihdam dağılımı: Hizmet sektörü: %54 25,6 milyon, Sanayi: %18,7 8,8 milyon, İnşaat: %6,6 3,1 milyon, tarım %3,4 1.6 milyon, madenler %0,5 240 bin

Hizmet sektöründe ücretler sanayi sektörlerinden daha fazladır.

Uluslararası piyasa ile karşılaştırıldığında Brezilyada hizmet sektöründe sermaye yoğunlaşması düşüktür. Temel nedeni işgücünün verimliliğinin düşük olması ve kredi imkanlarının azlığıdır.

Hizmet sektörünün GDP içindeki payı %54 olmasına rağmen, BNDES'in kredileri içindeki payı %42'dir.

BNDES'in imkanlarının stratejik hizmet sektörlerinde yatırımın yapılması ve inovasyonun artırılmasına yönelik kullanılması faydalı olacaktır.

KOBİ'lerin kredilere erişimi kolaylaştırılmalı, garanti fonları artırılmalıdır.

### **Hizmet İhracatı (Andrade Gutierrez SA)**

Brezilya Dünya çapında hizmet ihracatçısı bir ülke haline gelmiştir.

BNDES tarafından hizmet ihracatında garanti, ihracat kredisi ve alıcının finansmanı olanakları sağlanmaktadır.

Her 1 milyon \$'lık hizmet ihracatı doğrudan veya dolaylı olarak ortalama 132 kişiye istihdam yaratmaktadır. Bu anlamda hizmet ihracatının istihdama katkısı mal ihracatının katkısından fazladır.

Latin Amerikadaki hizmet ticaretinin %10'luk kısmı Brezilyalı firmalar tarafından yapılmaktadır. Brezilya için Latin Amerikada ve Afrikada hizmet ihracatında büyük bir potansiyel bulunmaktadır.

Garanti ve kredilerde daha esnek davranılması, bürokrasinin azaltılması hizmet ihracatını artıracaktır.

Hizmet sektörü dış ticaretinde Brezilya açık vermekte ve ödemeler dengesine negatif yönde etkide bulunmaktadır. 2011 yılında Brezilya'nın hizmet ihracatı 36,7 milyar \$, hizmet ithalatı 73,1 milyar \$, hizmet ticareti açığı ise 36,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

### **Ticari Araçlar: (FENE BRAVE)**

Brezilyada toplamı 2.7 milyon adet ticari araç bulunmaktadır.

Ticari araçların %43'ü ağır araçlardan (15 ton üzeri) oluşmaktadır.

Ticari araçların ortalama yaşı 17.3 yıldır, ağır araçlarda ortalama yaş 11.3 yıldır.

Araç yenilemede sıfır faizli kredi imkanı sağlanmaktadır. Bu nedenle son yıllarda ticari araç satışları artmıştır. 5 yaşından küçük araç sayısının payı artmaktadır. Özellikle ağır araçların satışı ve toplam içerisindeki payı artmaktadır.

2012 yılında 122 bin adet yeni ticari araç satılmıştır. Bunun 80 bin adeti 15 ton üzeri ağır araçtır.

### **Fikri Mülkiyet Hakları (INPI)**

INPI- Milli Sanayi Hakları Enstitüsü, Brezilyada marka, patent, model, coğrafi işaret, yazar hakları ve diğer fikri mülkiyet hakları konusunda yetkili kurumdur.

Brezilyada 2009 yılı itibariyle 106 bin tescilli marka bulunmaktadır. 2011 yılında bu rakam 146 bine çıkmıştır. Markalaşma yönünden hızlı bir artış gözlenmektedir.

2009 yılı itibariyle 26 bin tescilli patent bulunmaktadır.

Uluslararası Ticaret Komisyonunun -(USITC) 2010 yılı raporuna göre Brezilya'nın fikri mülkiyet hakları bakımından durumu "fair" (sarı-3 puan) statüsündedir. Türkiye'nin durumu da aynı sınıflamada bulunmaktadır.

INPI'nin web sayfasından kayıtlı patent ve markalara ulaşılabilmektedir.

### **Küresel Rekabet Raporu (Dünya Ekonomik Forumu)**

Dünya Ekonomik Forumu tarafından her yıl yayımlanan Küresel Rekabet Raporu, ülkenin verimliliğini belirleyen kurumlar, politikalar ve faktörleri değerlendirmektedir. Her ülkede yılda 15 bin kişi ile anket yapılmakta, 20 bin veri kullanılmakta ve 113 farklı gösterge değerlendirilmektedir.

2012-2013 döneminden beklentiler: Uzun dönemli ekonomik belirsizlik, Euro bölgesindeki sorunların devamı, gelişmiş ülkelerde yavaş toparlanma, yeni gelişen pazarlarda yavaşlama, dünya ticaretinde azalma, dengesiz sermaye hareketleri, ekonomik büyüme ve istihdam durumlarında belirsizlik

2012-2013 Küresel Rekabet Endeksinde Brezilya 4.4 puanla 48inci sırada bulunmaktadır. (Türkiye 4.5 puanla 43üncü sıradadır)

Brezilya 2012-2013 Küresel Rekabet Endeksinde 2006-2007 endeksine kıyasla, altyapı, makroekonomik durum, finans, teknoloji, işgücü verimliliği ve kurumlar alanlarında gelişme göstermiştir.

Latin Amerika ülkeleri ortalaması ile Brezilya kıyaslandığında, Brezilya'nın hemen her alanda eşit veya daha iyi durumda olduğu gözlenmektedir.

Brezilya'nın BRICS ortalaması ile kıyaslandığında çok yakın değerlere sahip olduğu görülmektedir. Çin'in teknoloji haricindeki diğer kriterlerde Brezilya ile eşit veya daha rekabetçi olduğu görülmektedir.

OECD ülkeleri ortalaması ile Brezilya kıyaslandığında, Brezilya'nın piyasa büyüklüğü haricindeki hemen her alanda daha kötü durumda olduğu gözlenmektedir.



## Hizmetler Sektörü ve DTÖ (DTÖ)

Hizmetler sektöründe kamunun etkinliği azalmış, özel sektör tarafından yönlendirilen sistemler ön plana çıkmaya başlamıştır.

Bu değişiklik hizmet kalitesini artırmakta, ülkenin rekabet seviyesini yükseltmekte, inovasyon ve yatırımların artmasını sağlamaktadır.

Yeni sistem ülkelerin kontrol mekanizmasını iyi kurmasını ve sektörü düzenleyen daha net, kolaylaştırıcı ve uygulanabilir kurallar koymasını gerektirmektedir. Kurumların daha etkin, erişilebilir ve belirgin hale gelmesi gerekmektedir.

GATS yeni sistem için ülkelere yasal altyapı oluşturmaktadır.

Serbestleşme kuralsızlaşma anlamına gelmemeli, özel sektörün payı artırılırken devletin yönlendirme ve kontrol mekanizmasının artırılması olarak anlaşılmalıdır.

## Özel Sektörün Hizmetler Sektörü Hakkında Değerlendirmeleri

**Perakende:** Brezilya hizmetler sektöründe son 10 yılda çok büyük ilerleme kaydetmiştir. Bu ilerlemenin sürdürülebilir olabilmesi için devlet tarafından başlatılan girişimlerin özel sektör tarafından da benimsenmesi gerekmektedir.

Brezilyanın coğrafi büyüklüğü nedeniyle, farklı bölgelerde yaşayan insanların beklentileri farklılık göstermektedir. Bu farklılık hizmet kalitesinin bölgeye göre değişmesine neden olmaktadır.

Brezilyalıların gerek ürün gerekse hizmetlerde kalite beklentisi hergün artıyor ve değişiyor. Bu değişimi firmaların iyi takip etmesi gerekiyor. Genel okuma düzeyinin artması kalite beklentisini artırmaktadır.

Perakende sektöründe rekabet artışı göstermiştir. Tedarikçi ile yakın ilişkiler, hızılık, kolaylık, marketlerin fiziksel durumu ön plana çıkmıştır. Kiralar ve lojistik maliyetler artmıştır.

Perakende sektörü tüketicilerin beklentilerini takip ediyor ve sanayiye aktarıyor. Bu aktarım yenilikleri ve sanayinin gelişmesi için çok önemli.

**Lokanta:** Brezilyanın son yıllarda dünyadaki imajı değişti. Lokantacılık sektörü gelişim gösterdi, yabancı ülkelere açıldı ve hatta Miami pazarına dahi açılabilirdi.

Brezilyalıların gelir seviyelerindeki hızlı değişim, lokantacılık sektöründeki potansiyeli artırıyor.

Coğrafi genişlik, yolların kötü olması ve bürokrasinin fazla olması lokanta zincirlerinin maliyetlerini artırıyor. Bu sorunlar aşıldığında sektör çok daha iyi duruma gelecektir.